

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Incidentonderzoek FPC de Oostvaarderskliniek

Plan van aanpak

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Introductie	3
1.2	Aanleiding	3
2	Doelstelling en onderzoeksvragen	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Doelstelling	4
2.3	Centrale onderzoeksvraag	5
2.4	Afbakening	5
3	Onderzoeksmethode	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Werkwijze	7
3.2.1	Operationalisering van de onderzoeksvragen	7
4	Samenhang met andere onderzoeken	10

1

Inleiding

1.1 Introductie

De Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door Forensisch Psychiatrische Centra (FPC's) op hun functioneren te beoordelen. Een FPC, ook wel tbs-kliniek genoemd, is een gesloten instelling waar personen verblijven aan wie tbs met dwangverpleging is opgelegd. FPC de Oostvaarderskliniek is een dergelijke tbs-kliniek en maakt deel uit van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

1.2 Aanleiding

Op zondag 28 april 2019 ontving de politie een melding van een mogelijk misdrijf in Lelystad. Onderzoek van de recherche leidde later die dag naar een woning in die stad. De politie trof daar het stoffelijk overschot van een 72-jarige bewoner aan. Op 30 april 2019 hield de politie een verdachte aan op verdenking van betrokkenheid bij het misdrijf. Op 1 mei 2019 volgde de aanhouding van een tweede verdachte.

Op 1 mei 2019 ontving de Inspectie melding van mogelijke betrokkenheid van (voormalig) tbs-gestelden bij het misdrijf. Alle betrokkenen (verdachten en slachtoffer) verbleven op enig moment in het verleden in FPC de Oostvaarderskliniek in het kader van tbs met dwangverpleging. Bij één van de verdachten is nog sprake van een tbs-maatregel. Deze verdachte verbleef op de resocialisatie-afdeling van de tbs-kliniek in het kader van een proefverlof. De precieze relatie tussen het slachtoffer en de aangehouden verdachten is onderdeel van het strafrechtelijk onderzoek.

De Inspectie besluit vanwege de ernst en de impact van het incident en de mogelijke betrokkenheid van een tbs-gestelde in de proefverloffase bij een levensdelict een onderzoek in te stellen. De opzet van dit onderzoek is in dit plan van aanpak beschreven.

2

Doelstelling en onderzoeksvragen

2.1 Inleiding

De behandeling binnen de forensische zorg is erop gericht dat de tbs-gestelde terugkeert naar de samenleving. **Een belangrijke stap in het behandelproces is het toekennen van vrijheden en verloven aan de tbs-gestelde.** In deze resocialisatiefase beweegt de tbs-gestelde zich in toenemende mate in de maatschappij waar hij in aanraking komt met burgers. De tbs-gestelde wordt geconfronteerd met meer prikkels buiten de muren van de inrichting. Tegelijkertijd nemen de begeleiding en het toezicht af, of verandert deze. Tbs-gestelden kunnen in het kader van resocialisatie extern worden overgeplaatst. Om de externe overplaatsing zo veilig en verantwoord mogelijk vorm te geven, is het forensisch psychiatrisch toezicht (FPT) ontwikkeld. FPT is een intensieve multidisciplinaire samenwerking tussen het FPC en de reclassering bij de resocialisatie van tbs-gestelden.

Resocialisatieproces van verdachte B.

B. is één van de hoofdverdachten van het misdrijf. Bij hem was ten tijde van het misdrijf een tbs-maatregel van kracht. B. was in een vergevorderd stadium van zijn resocialisatieproces en vanaf juli 2017 was hij extern overgeplaatst naar een Forensisch Psychiatrische Afdeling (FPA) in het kader van transmuraal verlof. In 2018 werd proefverlof verleend en is B. nogmaals overgeplaatst naar een andere FPA. Eind 2018 werd B. teruggeplaatst naar FPC de Oostvaarderskliniek om van daaruit de resocialisatie verder vorm te geven. Op 25 maart 2019 adviseerde FPC de Oostvaarderskliniek in het verlengingsadvies om de tbs-maatregel met dwangverpleging voorwaardelijk te beëindigen. Voordat de verlengingszitting heeft plaatsgevonden is B. op 1 mei 2019 als verdachte gearresteerd.

2.2 Doelstelling

De Inspectie wil het lerend vermogen van organisaties waar zij toezicht op houdt bevorderen en wil daarom duidelijk krijgen hoe de betrokken organisaties zoals FPC de Oostvaarderskliniek en de reclassering zicht hadden op de risico's op mogelijke recidive van B. tijdens zijn resocialisatieproces en hoe het toezicht op deze risico's is uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek is om leer- en/of verbeterpunten hieromtrent te formuleren.

2.3 Centrale onderzoeksvraag

Deze doelstelling leidt tot de volgende centrale onderzoeksvraag:

Hoe hebben de organisaties binnen het forensisch psychiatrisch toezicht samengewerkt tijdens de resocialisatiefase van B. en hoe hebben zij het risicomanagement ingericht en uitgevoerd?

De Inspectie onderzoekt de centrale onderzoeksvraag door de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

- 1) Hoe is de besluitvorming rond het resocialisatieproces van B. verlopen en welke factoren waren daarbij van invloed?
- 2) Op welke wijze is de samenwerking tussen de betrokken organisaties binnen het FPT rondom B. vormgegeven en uitgevoerd?
- 3) In hoeverre hadden de betrokken organisaties de risico's op recidive van B. in beeld? Welke maatregelen hebben de betrokken organisaties genomen om deze risico's te beheersen?
- 4) Welke leer- en verbeterpunten zijn te formuleren naar aanleiding van de casus B.?

2.4 Afbakening

Het incidentonderzoek is als volgt afgebakend:

- Resocialisatieproces van verdachte B.
Het onderzoek richt zich specifiek op het resocialisatieproces van tbs-gestelde B. De resocialisatie van de betrokken voormalig tbs-gestelden (de andere verdachte en het slachtoffer) valt buiten het bereik van dit onderzoek, daar zij niet langer onder behandeling van FPC de Oostvaarderskliniek stonden en zodoende niet onder het toezicht van de Inspectie vallen.
- Periode
Het onderzoek beslaat de periode van de uitvoering van de tbs-maatregel van B. vanaf het moment dat het vonnis onherroepelijk was op 5 november 2008 tot de aanhouding op 1 mei 2019 vanwege mogelijke betrokkenheid bij een levensdelict. Het onderzoek richt zich specifiek op het resocialisatieproces van tbs-gestelde B. vanaf 2017. De eerste jaren van de uitvoering van de tbs-maatregel zal daarom in grote lijnen worden bekeken.

- **Organisaties**
De Inspectie richt zich in dit onderzoek op de organisaties die betrokken zijn bij de resocialisatie van B.: FPC de Oostvaarderskliniek, GGZ Reclassering Tactus, GGZ Reclassering VNN, FPA de Boog en FPA Franeker. Afhankelijk van hun rol in deze casus worden andere organisaties zoals het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) en de Dienst Justitiële Inrichtingen (waaronder de afdeling Verblijf buiten de inrichting (DJI-VBI)) betrokken.
- **Insteek van het onderzoek**
Omdat het hier een incident betreft, is terughoudendheid geboden om uitsluitend op grond van dit onderzoek algemeen geldende uitspraken te doen over de uitvoering van het resocialisatieproces. Wel gaat de Inspectie waar mogelijk na of eventuele geconstateerde knelpunten uniek zijn of van meer structurele aard. De bevindingen worden meegenomen in het recentelijk gestarte thema-onderzoek naar de knelpunten en dilemma's bij de resocialisatie van tbs-gestelden.¹

¹ Inspectie Justitie en Veiligheid (2019). *Onderzoek naar de resocialisatie in de forensische zorg. Plan van Aanpak.*

3

Onderzoeksmethode

3.1 Inleiding

De Inspectie heeft relevante documenten bestudeerd die inzicht geven in het verloop van de behandeling en het justitiële verleden van B. Daarnaast bezocht de Inspectie direct na het incident FPC de Oostvaarderskliniek ter oriëntatie op het onderzoek en de aanpak daarvan. De start van het incidentonderzoek is afgestemd met het Openbaar Ministerie (OM) in verband met het lopende strafrechtelijk onderzoek.

3.2 Werkwijze

De Inspectie hanteert verschillende onderzoeksmethoden om de onderzoeksvragen te beantwoorden.² De Inspectie start haar onderzoek met het opvragen van documentatie over de verdachte tbs-gestelde B. bij FPC de Oostvaarderskliniek, DJI-VBI, het AVT en de betrokken reclasseringsorganisaties. Hieronder worden voorbeelden beschreven van de op te vragen documenten. Op basis van deze documenten worden interviews voorbereid en uitgevoerd. De Inspectie beoogt om per betrokken organisatie een aantal sleutelfunctionarissen te interviewen.

3.2.1 Operationalisering van de onderzoeksvragen

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is het nodig om uit te leggen wat de Inspectie verstaat onder de in de onderzoeksvragen gehanteerde termen.

De eerste onderzoeksvraag: verloop van het resocialisatieproces van B.

Voor de eerste onderzoeksvraag brengt de Inspectie het verloop van het resocialisatieproces van B. in beeld. Daarnaast onderzoekt de Inspectie welke organisatie(-onderdelen) in welke fase van de resocialisatie een rol spelen in de besluitvorming en hoe de besluitvorming is verlopen.

Tijdens het resocialisatieproces nemen tbs-gestelden stap voor stap weer deel aan de maatschappij. In het kader van deze resocialisatie kunnen tbs-gestelden ook

² Het protocol voor de werkwijze biedt inzicht in de werkwijze die de Inspectie hanteert bij het uitvoeren van inspectieonderzoek en de zorgvuldigheidseisen die zij daarbij in acht neemt.

extern worden overgeplaatst met een machtiging voor transmuraal verlof of proefverlof. Bij **transmuraal verlof** verblijft de tbs-gestelde voor langere tijd buiten de inrichting. Dit is ook het geval bij **proefverlof**. Bij transmuraal verlof en proefverlof ligt de eindverantwoordelijkheid over de tbs-gestelde bij het FPC, maar bij proefverlof wordt het toezicht uitgeoefend door de reclassering.

Een tbs-gestelde kan bij beide bovengenoemde verlofvormen van een FPC worden overgeplaatst naar een Forensisch Psychiatrische Kliniek (FPK), een FPA, een regionale instelling voor beschermd wonen (RIBW) of in een eigen woning gaan wonen. Door de externe overplaatsing is er sprake van het duidelijk afschalen van het beveiligingsniveau. Daarnaast is er sprake van een compleet nieuwe omgeving. De tbs-gestelde krijgt dan te maken met voor hem onbekende medewerkers en bij het proefverlof met toezicht door de reclassering.

De Inspectie wil de eerste onderzoeksvraag beantwoorden door de op B. betrekking hebbende stukken, zoals de verlofaanvragen en verlofevaluaties, maar ook door besluiten en adviezen te bestuderen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over besluiten van de (interne) verloftoetsingscommissie, adviezen van het AVT, vonnissen van de rechtbank, adviezen van de reclassering, adviezen van het FPC en besluiten van DJI. Op basis van deze documenten zullen het verloop van het resocialisatieproces van B. en de rol van de daarbij betrokken organisaties in beeld worden gebracht. Vervolgens formuleert de Inspectie interviewvragen voor de functionarissen in de betreffende organisaties en neemt de Inspectie interviews bij hen af. De vragen zullen zich onder meer richten op factoren een rol hebben gespeeld in de besluitvorming. Hierbij valt te denken aan factoren die zich binnen de kliniek afspelen en externe factoren.

De tweede onderzoeksvraag: samenwerking binnen FPT

DJI hanteert op haar website voor FPT de volgende definitie: *FPT is een intensieve multidisciplinaire samenwerking tussen het FPC en de reclassering bij de uitstroom van tbs-gestelden. De samenwerking betreft alle beslissingen over de benodigde behandeling, begeleiding en toezicht ten behoeve van de veilige en geleidelijke terugkeer van de tbs-gestelden in de samenleving. Door middel van FPT worden de taken en verantwoordelijkheden tussen de beide partijen geleidelijk overgedragen, wordt er nauw samengewerkt om de tbs-gestelde geleidelijk en op veilige wijze te laten uitstromen naar de maatschappij en wordt de forensisch psychiatrische expertise geborgd. Dit betekent dat dreigende recidive vroegtijdig wordt gesignaleerd, zodat onmiddellijk kan worden ingegrepen waardoor risico's en eventuele slachtoffers worden voorkomen. Deze verbeteringen moeten ervoor zorg dragen dat de terugkeer van tbs-gestelden met meer veiligheidswaarborgen is omkleed.*³

Binnen het FPT heeft iedere organisatie zijn eigen taken en verantwoordelijkheden. De Inspectie wil voor de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag nagaan hoe de samenwerking tussen de organisaties is vormgegeven. Welke afspraken over de taak- en rolverdeling zijn er? Welke zijn er over de informatieoverdracht? Wie is verantwoordelijk? Om hier zicht op te krijgen, kijkt de Inspectie naar het beleidskader FPT, de gehanteerde protocollen, overeenkomsten en wet- en regelgeving. Om te zien hoe de samenwerking tijdens het resocialisatieproces van B. is uitgevoerd, gaat de Inspectie in gesprek met functionarissen van de betrokken

³ www.forensischezorg.nl/beleid/beleidsdocumenten-en-kaders/forensisch-psychiatrisch-toezicht

organisaties. De Inspectie zal aandacht besteden aan hoe het resocialisatieproces verlopen is, wat is goed gegaan en wat had beter gekund.

De derde onderzoeksvraag: risico's op recidive in beeld

Alvorens een tbs-gestelde in aanmerking komt voor bijvoorbeeld verlof moet er voldaan zijn aan bepaalde voorwaarden. Zo moet er een risicotaxatie zijn opgesteld. Het AVT toetst onder meer alle door de FPC's ingediende verlofaanvragen van tbs-gestelden en adviseert de minister voor Rechtsbescherming die vervolgens een besluit neemt. Het AVT beoordeelt verlofaanvragen primair vanuit veiligheidsoogpunt voor de samenleving en kijkt hierbij naar de beheersing van de ingeschatte risico's. Dit wordt het risicomanagement genoemd.

De basis van iedere risicotaxatie-methode is de inventarisatie van risicofactoren die gerelateerd zijn aan de kans op een nieuw delict. Deze factoren kunnen statisch zijn, zoals de leeftijd tijdens het delict, maar ook dynamisch. Voorbeelden van dynamische factoren zijn antisociaal of crimineel gedrag, omgang en identificatie met criminele vrienden, persoonlijke kenmerken zoals impulsiviteit, rusteloosheid, agressie en beperkingen in het probleemoplossend vermogen en zelfregulatie.

De Inspectie wil voor de beantwoording van de derde onderzoeksvraag nagaan hoe de betrokken organisaties (toe)zicht hadden op de risicofactoren. Welke risicofactoren zijn geïnventariseerd? Hoe hadden zij hier het zicht op en welke afspraken hebben ze gemaakt over de beheersing van risico's?

Hiervoor zal de Inspectie de op B. betrekking hebbende stukken zoals de verlofaanvragen, risicotaxaties en signaleringsplannen bestuderen. De Inspectie richt zich hierbij op de gemaakte afspraken, geldende regels en procedures en hoe hier in deze casus uitvoering aan is gegeven. Op basis van deze gegevens worden interviews voorbereid voor de betrokken functionarissen in de organisaties.

De vierde onderzoeksvraag: leer- en verbeterpunten

Uit de beantwoording van de eerste drie onderzoeksvragen beoogt de Inspectie punten te verzamelen, waaruit de betrokken organisaties lering kunnen trekken. Op deze wijze draagt de Inspectie bij aan het vergroten van het lerend vermogen van de betrokken organisaties.

4

Samenhang met andere onderzoeken

Strafrechtelijk onderzoek

Naast het onderzoek van de Inspectie loopt nog het strafrechtelijk onderzoek onder leiding van het OM. Er zijn tussen de Inspectie en het OM procesafspraken gemaakt. Hierdoor kunnen de onderzoeken goed naast elkaar worden uitgevoerd.

Thema-onderzoek

Het incidentonderzoek valt binnen de kaders van het recentelijk door de Inspectie gestarte thematische onderzoek naar de resocialisatie in de forensische zorg.⁴ Met het thema-onderzoek wil de Inspectie inzicht verschaffen in het besluitvormingsproces rondom het toekennen van vrijheden en verantwoordelijkheden aan tbs-gestelden op drie kritieke momenten: het moment van toekennen/uitbreiden verloven, het moment van interne overplaatsing en het moment van externe overplaatsing. In een addendum is hieraan het proefverlof toegevoegd.

Intern onderzoek

FPC de Oostvaarderskliniek heeft besloten een interne onderzoekscommissie samen te stellen om zelf onderzoek te doen naar dit incident volgens de SIRE-methodiek (Systematische Incident Reconstructie en Evaluatie). Dit onderzoek is een toedrachtsonderzoek naar de behandeling van B. die thans verdacht wordt van een ernstig strafbaar feit. De Inspectie zal de resultaten van dit onderzoek gebruiken als bron. De Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd zal dit onderzoek beoordelen in het kader van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg en stemt hierover af met de Inspectie.

⁴ Inspectie Justitie en Veiligheid (2019). *Onderzoek naar de resocialisatie in de forensische zorg. Plan van Aanpak.*

Bijlage

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekenis
AVT	Adviescollege Verloftoetsing TBS
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
FPA	Forensisch Psychiatrische Afdeling
FPC	Forensisch Psychiatrisch Centrum
FPK	Forensisch Psychiatrische Kliniek
FPT	Forensisch psychiatrisch toezicht
Inspectie	Inspectie Justitie en Veiligheid
OM	Openbaar Ministerie
RIBW	Regionale instelling voor beschermd wonen
SIRE	Systematische Incident Reconstructie en Evaluatie
tbs	terbeschikkingstelling
VBI	Afdeling Verblijf buiten de inrichting (van DJI)
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland

Missie Inspectie Justitie en Veiligheid

De Inspectie Justitie en Veiligheid houdt voor de samenleving, de ondertoezichtgestelden en de politiek en bestuurlijk verantwoordelijken toezicht op het terrein van justitie en veiligheid om inzicht te geven in de kwaliteit van de taakuitvoering en de naleving van regels en normen, om risico's te signaleren en om organisaties aan te zetten tot verbetering. Hiermee draagt de Inspectie bij aan een rechtvaardige en veilige samenleving.

Dit is een uitgave van:

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
[Contactformulier](#) | www.inspectie-jenv.nl

Juni 2019

*Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.*